

Важливим напрямом діяльності є міжнародне співробітництво у сфері кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність та стабільність. Упродовж 2022–2025 років при підготовці експертних висновків враховано 204 результати випробувань, надані компетентними органами держав-членів UPOV, зокрема:

- GEVES (Францією) – 46 описів сорту (22,5%);
- Bundessortenamt – BSA (Німеччиною) – 55 (26,9%);
- AGES (Австрією) – 31 (15,2%);
- CREA (Італією) – 29 (14,2%);

а також Чеською Республікою, Болгарією, Румунією, Іспанією, Угорщиною та Польщею, на частку яких припадає решта 43 описи сорту (21,1%).

Найбільшу частку серед врахованих результатів становили сорти кукурудзи (137). Значний обсяг врахованих описів стосувався також соняшнику (31), ріпаку (10), гороху (6) та сорго (5). Окремі результати були отримані щодо ячменю, сої, льону та люцерни.

Водночас обов'язковою умовою при врахуванні результатів кваліфікаційної експертизи, проведеної компетентним органом договірної сторони Конвенції, залишається проведення щонайменше одного року польових досліджень в умовах України для підтвердження отриманих результатів.

Крім того, Україна надала інформацію за запитам держав-членів UPOV щодо результатів експертизи сортів, зокрема 22 сорти соняшнику та 2 сорти м'якої озимої пшениці – до компетентного органу Туреччини, а також один опис сорту соняшнику – до Сербії.

Експертиза сортів на відмінність, однорідність і стабільність є важливою складовою системи охорони прав на сорти рослин, що забезпечує достовірність результатів, об'єктивність оцінювання та інтеграцію України в міжнародний простір охорони селекційних досягнень.

Києнко З. Б.^{*}, Сонець Т. Д., Хоменко Т. М., Дутова Г. А.

Український Інститут експертизи сортів рослин, вул. Горіхуватський шлях, 15, м. Київ, 03041, Україна

**e-mail: ZKienko@ukr.net*

АДАПТИВНІСТЬ БАВОВНИКА ДО АГРОКЛІМАТИЧНИХ УМОВ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

У 2025 році вирощування бавовнику в Україні, зокрема на півдні, продовжує розвиватися як перспективний напрямок. Зростає інтерес до цієї культури, підтверджується можливість її вирощування на півдні України, проводяться дослідження, які передбачають вивчення та вдосконалення технологій вирощування, визначення економічної

ефективності та перспективи цієї культури. Загалом, бавовник розглядається як перспективна культура для південних регіонів України. Адже бавовник – нова не випробувана культура. Через кліматичні зміни вже не працюють технологічні карти за якими Україна мала досвід вирощування бавовника у першій половині двадцятого століття.

Враховуючи поступове підвищення температури поверхні Землі, зміни клімату призвели до появи в Україні нової термічної зони на крайньому півдні, тепер райони Херсонської, Миколаївської, Одеської, та Запорізької областей належать до термічних зон із сумою температур від 3400°C до 3700°C.

Український інститут експертизи сортів рослин в 2024 році розпочав проведення науково-агротехнічних досліджень п'яти сортів бавовнику в Одеській області. Основним завданням даного експерименту було дослідити технологію вирощування цієї культури на українських ґрунтах та в умовах зміни клімату, зокрема на півдні Одещини.

Для досліджень взяли дослідні зразки сортів бавовнику ультраранньої та ранньої груп стиглості провідних компаній Німеччини, Америки та Туреччини.

Перший рік випробувань показав середній урожай окремих сортів від 1 до 3 т/га.

Аналізуючи погодні умови 2024 та 2025 років, враховуючи часові проміжки у фазах розвитку рослин бавовника відмічено, що весна-літо 2024 року були відзначені значним потеплінням, особливо липень з рекордно високими температурами та аномальною спекою. Натомість, весна 2025 року розпочалася з аномального тепла та дефіциту опадів, а літо 2025 року, було спекотним та сухим, але з незначним зниженням інтенсивності порівняно з 2024 роком.

Слід зауважити що погодні умови 2025 року значною мірою вплинули на висоту рослин бавовнику, формування кількості коробочок та їх розкриття і в подальшому на збір бавовни-сирцю.

Висота рослин в 2025 році значно менша ніж в 2024 році, особливо на богарі і становить 40–60 см в порівнянні до 2024 року, де висота рослин відмічена 80–110 см. На зрошені висота рослин не сильно відрізнялась, але все ж таки в 2025 році вона була нижчою в порівнянні з 2024 роком і становила відповідно 80–95 см та 100–120 см, але значно більшою ніж на богарі.

Перше збирання бавовни-сирцю у 2024 році відбулось на зрошенні та богарі 09 вересня, у 2025 році на зрошенні – 22 вересня, на богарі – 23 вересня, що на два тижні пізніше ніж у попередньому році. Погодні умови у першій декаді вересня 2024 року, на час першого збирання супроводжувались середньодобовою температурою 20,7°C та сумарною кількістю опадів – 9.8 мм. Погодні умови на час першого збирання у 2025 році – третя декада вересня, супроводжувались середньодобовою температурою 17,9°C та відсутністю опадів.

За таких погодних умов у 2024 році на зрошенні за першого збору зібрано 262 коробочки вагою 1,551 кг, тоді як на богарі зібрано 373 коробочки вагою 1,411 кг. Проте середня вага однієї коробочки виявилась більшою на зрошенні 5,9 г, на богарі – 3,8 г.

Перший збір бавовни–сирцю у 2025 році мав найбільшу кількість коробочок на зрошенні – 2202 коробочок вагою 14,319 кг, на богарі – 441 коробочка вагою 2,844 кг. Середня маса однієї коробочки, також більша при збиранні на зрошенні – 7 г, на богарі – 6,4 г.

Приймаючи до уваги вище зазначене переконуємось у тому, що погодні умови, зокрема температура повітря та опади, значно впливають на ріст та формування генеративних органів рослин бавовника, а також на його продуктивність.

Кириленко В. В.¹, Судденко Ю. М.¹, Гуменюк О. В.¹, Сабадін В. Я.^{2*}

¹Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла НААН України, с. Центральне, Бухівського р-ну, Київсько обл., 08853, Україна

²Білоцерківський національний аграрний університет, Соборна площа, 8/1, Біла Церква Київської обл., 09117, Україна

*e-mail: sabadinv@ukr.net

ПОСІВНІ ЯКОСТІ НАСІННЯ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ У ПІВНІЧНО-СХІДНІЙ ЧАСТИНІ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Відомо про безперечний факт впливу погодних та інших факторів на посівні якості насіння сільськогосподарських культур. Впроваджено зональний характер ведення насінництва. Сучасні технології вирощування сільськогосподарських культур, базуються на використанні високоякісного насіння.

Науковими дослідженнями встановлено, що попередник має значний вплив на польову схожість насіння пшениці озимої. Від нього залежать своєчасність і дружність сходів, що є основою формування високої продуктивності рослин. Установлення оптимальних строків сівби відповідно до конкретних умов вирощування також є важливим завданням, адже різні сорти мають неоднакові біологічні особливості. Необхідні найкращі прийоми агротехніки для кожного окремого сорту.

Метою досліджень було визначення впливу попередників і строків сівби на посівні якості насіння пшениці озимої.

Дослідження проводили у північно-східній частині Лісостепу (ДП «ДГ «Правдинське» Миронівського інституту пшениці імені В. М. Ремесла). Об'єктом досліджень були чотири інноваційні сорти пшениці м'якої озимої миронівської селекції: 'МІП Фортуна', 'МІП Ювілейна', 'МІП Лада', 'Аврора Миронівська' і один сорт пшениці твердої озимої – 'МІП Лакомка'. Використовували два стандарти: 'Поділька' – для сортів пшениці м'якої озимої, 'Крейсер' – для сорту пшениці твердої озимі.